

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МАСЛАК М.В.,

здобувач

КОБЕЛЄВА Т.О.,

д.е.н., професор,

*Національний технічний
університет «Харківський
політехнічний інститут»*

м. Харків, Україна

Інтелектуальна власність сьогодні є однією з найважливіших категорій інноваційного менеджменту, яка визначає сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами. Для України одним із складних завдань активізації інноваційної діяльності є трансформація науково-технічних розробок в інноваційний продукт, тобто існує проблема комерціалізації інноваційної сфери та вибору найбільш сприятливих способів капіталізації інтелектуального потенціалу.

На думку ряду авторів конкурентні переваги для правовласників інтелектуальної власності можуть складатися наступному:

- можливість внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства без відволікання реальних грошових коштів;

- отримання додаткових доходів за передачу права користування інтелектуальною власністю;
- можливість використання інтелектуальної власності в якості застави при отриманні кредиту;
- інтелектуальна власність забезпечує захист від конкурентів на період виведення на ринок нової продукції, а також захист від недобросовісної конкуренції;
- інтелектуальна власність сприяє створенню рекламного іміджу при інформуванні про правову охорону продукції, що випускається або роботі за ліцензією відомого виробника;
- можливість знизити податок на прибуток шляхом зменшення оподатковуваної бази на величину амортизації нематеріальних активів і величину витрат на створення об'єктів інтелектуальної власності;
- зниження податку на додану вартість, якщо угода оформляється як патентний, ліцензійний чи авторський договір [1, 2].

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що на промислових підприємствах об'єкти інтелектуальної власності можуть реалізовуватися в двох основних формах: у якості внеску до статутного фонду підприємства або для оптимізації грошових потоків.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в складі активів підприємства дозволяє

значно підвищити його вартість без істотних матеріальних витрат.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в статутному фонді дозволяє підприємству і авторам (її творцям) отримати наступні практичні переваги [3]:

- сформувати значний за розмірами статутний фонд без відволікання грошових коштів і забезпечити доступ до банківських кредитів та інвестицій (наприклад, інтелектуальну власність можна використовувати нарівні з іншим майном підприємства як об'єкт застави при отриманні кредитів);

- використовувати в якості внеску в статутний капітал, не тільки при створенні нового підприємства, а й при збільшенні статутного капіталу вже діючого підприємства;

- амортизувати об'єкти інтелектуальної власності в статутному фонді та замінити їх реальними грошовими коштами (капіталізувати об'єкти інтелектуальної власності); при цьому амортизаційні відрахування на законних підставах залишаються в розпорядженні підприємства, включаються в собівартість продукції і не обкладаються податком на прибуток;

- авторам і підприємствам - власникам інтелектуальної власності брати участь як засновників (власників) при організації дочірніх і самостійних фірм без відволікання грошових коштів.

Основні напрямки використання і управління об'єктами інтелектуальної власності вказані в табл. 1

Таблиця 1 - Напрями використання і управління об'єктами інтелектуальної власності [2]

Область управління	Можливості використання об'єктів інтелектуальної власності
Менеджмент	1. Об'єкти інтелектуальної власності - один з внутрішніх джерел реструктуризації підприємства. Правильно оцінені і поставлені на баланс, об'єкти інтелектуальної власності здатні збільшити статутний капітал компанії, підвищити її капіталізацію.
Маркетинг і реклама	2. Об'єкти інтелектуальної власності - один з ресурсів залучення додаткових коштів шляхом кредитування.
Бухгалтерія	3. Можливість отримання додаткових доходів шляхом укладання ліцензійних договорів на передачу зареєстрованих прав.
Інформаційні технології	4. Об'єкти інтелектуальної власності - це один з найважливіших елементів управління у великих структурах, холдингах, групах компаній.
Авторство	1. Формування позитивного іміджу виведеного на ринок товару або компанії в цілому.

Використання об'єктів інтелектуальної власності в процесі здійснення діяльності

підприємства дозволяє оптимізувати грошові потоки та оподаткування [3]:

- документально підтвердити права власності і поставити ці об'єкти на баланс як майно підприємства, що дає можливість виробляти їх амортизацію і утворювати відповідні фонди амортизаційних відрахувань за рахунок собівартості продукції;

- отримати додаткові доходи за передачу прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, а також забезпечити обґрунтоване регулювання розцінок на продукцію інноваційної діяльності підприємства в залежності від обсягу переданих прав на їх використання.

Крім цього, документальне підтвердження прав власності і прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, а також отримання офіційних охоронних документів дозволяє забезпечити контроль за часткою ринку і можливість законного переслідування недобросовісних конкурентів і порушників виняткових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Як відзначають дослідники, в сучасному світі вирішальним фактором економічного розвитку є інститут авторського права і промислової власності. Через стимулювання створення об'єктів інтелектуальної власності, захист і комерціалізацію створюються умови для досягнення домінуючих позицій в міжнародному співтоваристві.

В Україні проблеми ефективного використання інтелектуальної власності багато в чому пов'язані з відсутністю чіткої системи їх обліку та контролю. Так, сьогодні інтелектуальна власність практично не враховується ні в собівартості продукції, ні в балансовій вартості підприємств і становить менше одного відсотка їх вартості. У той же час в країнах Європейського Союзу, за даними дослідників, нематеріальні активи становлять сьогодні від 50 до 85 відсотків вартості майна підприємств. Об'єкти інтелектуальної власності, незважаючи на їх використання у випуску продукції, не захищені правовими документами, їх майнові права не оцінені, не визначені творці цих об'єктів, а також їх власник. Обсяг незареєстрованих нематеріальних активів на підприємствах України, за оцінками експертів, становить 200-250 млрд. Доларів США, а вартість (капіталізація) компанії в процесі приватизації занижена на 50-80% [3].

Аналізуючи все вищевикладене, можна зробити наступні висновки про те, що інноваційний розвиток підприємств є найважливішою умовою підвищення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах господарювання. Однак існує сукупність причин стримуючих інноваційний розвиток українських підприємств. Успішність інноваційної діяльності сучасного підприємства багато в чому залежить від ефективності використання об'єктів

інтелектуальної власності. Для їх раціонального використання на підприємстві необхідно створити ефективну систему управління інтелектуальним капіталом та інтелектуальною власністю. Як свідчить світовий досвід, підприємства, які використовують об'єкти інтелектуальної власності в сою діяльності мають можливість отримати ряд конкурентних переваг і підвищити ефективність своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Селиверстов Д.А. Подходы к оценке объектов интеллектуальной собственности в промышленности // Современные технологии. 2004. № 2. С. 135-136.
2. Ивлиева Н.Н., Шишляев Д.В. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности. М.: Финансово-промышленная академия. 2006. 207 с.
3. Семенова В. Использование объектов интеллектуальной собственности для повышения конкурентоспособности . URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038513.pdf>
4. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
5. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А. Антикризисный менеджмент производственно-коммерческой деятельности предприятий машиностроения // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: колл. моногр.- СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.
6. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві. Навч. посібник.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
7. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

8. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. Учебное пособие - Киев: ВИРА-Р. 1998.- 267с.
9. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.- Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
10. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.
11. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена.- Ростов н/Д: Феникс, 2003. - 592 с.
12. Перерва П.Г. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності / П.Г.Перерва, С.Нагі, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
13. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
14. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobielieva T.O. Reputational compliance // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. Харків, 2017.– С. 140-143.
15. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
16. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). – Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
17. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения. - Харьков : Основа. 1991. 114 с.
18. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства. Економіка розвитку. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.